

[Kristen Amby.]

Dertil kommer, at vi ikke tror paa Muligheden af i det lange Løb at fastholde de politiske og aandelige Friheder, hvis der ikke eksisterer økonomisk Frihed. Mennesket er en Helhed og Enhed, og det kan ikke deles op i paa den ene Side et økonomisk Menneske, der udelukkende kan ses som Led i en stor maskinel Proces, drevet under Statens og Samfundets Vilje, og paa den anden Side et Menneske, der i den tilmaalte Fritid kan have sin Frihed som Borger.

Vi synes, at Historiens Erfaringer, de gamle som de nye, tydeligt har vist os, at Staten, der vel kan være Medarbejder og Hjælper, hvis den faar for megen Magt, altid vil tendere i Retning af at kvæle Individet, Mennesket. Derfor maa vi hævde i Samklang med det økonomiske Demokratisk Ideal, at der i Fremtidens Samfund skabes Mulighed for, at saa mange Mennesker som gør ligt faar selvstændig Bedrift og Virke, og at der, hvor det paa Grund af tekniske Forhold ikke er gør ligt, skabes saadanne Vilkaar for Beskæftigelse, at de, som arbejder hos andre, kan føle sig som frie Borgere i et frit Land.

Til Slut vil jeg gerne fremsætte nogle politiske Betragtninger. Det Valg, vi nu staar over for, har et dobbelt Formaal. For det første gaar Partierne saavel som Rigsdagens Medlemmer ud til Vælgerne; deres Handlinger, Holdning og Gerninger under og efter Besættelsen maa prøves for Vælgernes Dom. Mandaterne maa bekræftes eller afkræftes. Jeg vil gaa ud fra, at mangt et Medlem ofte har den Følelse: jeg magter ikke det Kald og den Gerning, det er at have med Landets og Rigets Sager at gøre, og jeg er ogsaa uværdig dertil. Men til syvende og sidst er der kun een Domstol, der kan dømme over Rigsdagsmændene, og det er Vælgerne, og deres Dom skal vi ud for. For det andet er det nødvendigt, at et Valg finder Sted, for at der kan skabes Klarhed over, hvor Folkeviljen i dette Land ligger, hvor den politiske Magt virkelig er, thi før dette er sket, kan der ikke skabes en Politik, der virkelig og holdbart og efter sine Synspunkter kan være med til at forme Fremtiden og føre vort Land igennem Overgangstidens store Vanskeligheder.

Hvad det første angaar, dette at komme ud til Vælgerne Dom, konstaterer jeg med Beklagelse, at det ikke er muligt at faa hele Rigsdagen opløst, saadan at Nyvalg baade til Folketing og til Landsting fandt Sted. En umiddelbar Følelse maatte have tilskyndet til, at dette kunde ske. Et Landsting,

af hvilket Halvdelen blev valgt før Krigen og Halvdelen ved et i hvert Fald ikke normalt Valg i 1943, er ikke særlig egnet til f. Eks. at være Led i en eventuel Rigsret. Men dertil kommer, at Landstingsmedlemmerne selv formentlig gerne havde set et Valg, hvor de kunde komme ud til Vælgerne Domstol og faa deres Mandater bekræftet eller afkræftet; Landstingsmændene er lige saa fine som Folketingsmændene. Det skete imidlertid ikke, skønt der var givet et holdbart Grundlag derfor.

Et almindeligt Folkekrav, som fik Tilslutning fra alle Partier inden for Rigsdagen, gik ud paa at foreslaa en Ændring i Grundloven om 21 Aars Valgret. Man kan have hvilke Meninger man vil om 21 Aars Valgretten, men i Betragtning af Ungdommens straalende Indsats i Besættelsesaarene og Danmarks Frihedskamp forekommer det ganske rimeligt og naturligt, at den nuværende Rigsdag ikke skal fungere som en Spærrebom for, at et saadant Folkekrav kan føres ud til Vælgerne egen Afgørelse. Det er derfor klart, at Forslaget, om det var blevet vedtaget først her, saaledes at ogsaa Landstinget var blevet opløst, da, vedtaget af den nye Rigsdag, naturligvis vilde være blevet ført frem til en Folkeafstemning. Folket vilde da selv umiddelbart have afgjort Spørgsmaalet.

Det er imidlertid, som alt sagt, ikke sket. Der er ikke nogen Grund til at gaa ind paa, hvem der har Skylden derfor. Det ligger nemlig ganske aabent. De to Venstrepartier vilde det ikke, det ene, fordi det overhovedet ikke interesserede det at faa dette Spørgsmaal afgjort og dermed Landstinget opløst, det andet, Det radikale Venstre, fordi det paastod, at Spørgsmaalet om 21 Aars Valgretten ikke egnede sig til at være det eneste Led i en Forfatningsændring.

Man har venligt villet paastaa, ja sagt det, at vi Konservative lavede Grin med Grundloven. Det er meget lidt venligt i Virkeligheden. Vi hævder, at det er os, der havde Respekt for Grundlovens Aand og Mening. Naar vort Folk og Land har været igennem Tilstande og Forhold, hvor Forfatningen har været sat ud af Kraft, synes vi det stemmende med selve Folkestyrets Væsen, at man paa det tidligste Tidspunkt fik det Valg, hvorved Folkeviljen til hele Rigsdagen kunde give sig Udtryk. Men dertil kommer, at vi maa afvise enhver Tanke om, at vi vil bære os letsindigt ad med Hensyn til Forfatningen; og i al Stilfærdighed vil jeg dog gerne gøre de to Venstrepartier opmærksom paa, at det ikke er saa